

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

**МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ
ВІДНОСИНИ**

**Методичні вказівки
до вивчення дисципліни**

КИЇВ 2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Методичні вказівки до вивчення дисципліни

для студентів галузі знань 0306

напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» професійного спрямування
«Менеджмент організацій і адміністрування», «Менеджмент
зовнішньоекономічної діяльності» та «Менеджмент інноваційної діяльності»
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр»

*Рекомендовано Вченою радою
факультету менеджменту та маркетингу НТУУ «КПІ»*

КИЇВ 2012

Міжнародні економічні відносини: методичні вказівки до вивчення дисципліни для студентів галузі знань 0306, напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» професійного спрямування «Менеджмент організацій і адміністрування», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Менеджмент інноваційної діяльності» / Уклад.: В.В. Дергачова, І.М. Верхоляд. – К.: НТУУ «КПІ», 2012. – 43 с.

*Гриф надано Вченою радою
факультету менеджменту та маркетингу НТУУ «КПІ»
(Протокол № 10 від 29 травня 2012 р.)*

Навчальне видання

Міжнародні економічні відносини

методичні вказівки до вивчення дисципліни

для студентів галузі знань 0306, напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» професійного спрямування «Менеджмент організацій і адміністрування», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Менеджмент інноваційної діяльності»

Укладач: В.В. Дергачова, д.е.н., доц. зав. кафедри менеджменту НТУУ «КПІ»,
І.М. Верхоляд, асист. кафедри менеджменту НТУУ «КПІ»;

Рецензент: В. І. Чужиков, д-р. екон. наук, професор, завідувач кафедри
Європейської інтеграції Київського національного економічного
університету ім. Вадима Гетьмана

Відповідальний редактор О.А. Гавриш, д-р техн. наук, професор

За редакцією укладачів

Комп'ютерний набір : І.М. Верхоляд

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
I. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ	8
II. ТИПОВА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ	9
III. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ.....	12
IV. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	19
V. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ	31
V.1. Питання і завдання для самостійного опрацювання тем дисципліни..	31
V.2. Тестові завдання і задачі для самостійної перевірки знань	33
VI. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ.....	38
VI.1 Поточний контроль знань студентів	38
VI.2 Підсумковий контроль знань студентів.....	38
VII. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ	41

ВСТУП

Згідно з навчальними планами підготовки бакалаврів професійного спрямування «менеджмент організацій», «менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «менеджмент інноваційної діяльності» на факультеті менеджменту та маркетингу Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут» викладається дисципліна «Міжнародні економічні відносини», що відноситься до циклу нормативних дисциплін професійної та практичної підготовки за напрямом «Менеджмент».

Однією з особливостей функціонування світового господарства другої половини 20 століття є інтенсивний розвиток міжнародних економічних відносин. Відбувається поширення та поглиблення економічних зв'язків між країнами, групами країн, економічними угрупованнями, окремими фірмами та організаціями. Ці процеси можна спостерігати у поглибленні міжнародного поділу праці, інтернаціоналізації господарського життя, підвищення відкритості національних економік, в їх взаємодоповненні, переплетенні та зближенні, розвитку та закріпленні регіональних структур. Високий ступінь залучення до цих процесів вітчизняної економіки визначає необхідність включення дисципліни до комплексу підготовки фахівців з менеджменту.

Оскільки менеджерам-початківцям бракує досвіду передусім у використанні отриманих у процесі навчання знань, особлива увага приділяється саме практичному застосуванню набутих навичок – розв'язуванню задач та ситуаційних вправ, обробці статистичної інформації макроекономічного характеру.

Під час вивчення дисципліни «Міжнародні економічні відносини» студенти повинні ознайомитися з основними формами прояву міжнародних економічних відносин між країнами, їх особливостями сучасного стану. Ці знання допоможуть їм під час роботи як у сфері менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, так і у менеджменті інноваційної діяльності та менеджменту організацій.

Предмет дисципліни – сутність, різновиди та особливості реалізації міжнародних економічних відносин.

Мета дисципліни – формування системи знань з міжнародних економічних відносин, умов, форм, методів і основного інструментарію міжнародної економічної діяльності, також набуття студентами широких знань про соціально-економічні проблеми світового господарства, про закономірності розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, вивчення теоретичних основ світової економіки, специфіки формування, особливостей та тенденцій сучасного її розвитку.

На досягнення зазначеної мети направлені такі завдання вивчення курсу студентами:

- розуміти сутність міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин, їх значення та еволюцію, чинники і рівні розвитку, особливості дії законів і принципів;
- засвоїти понятійний апарат, що застосовується в світовій господарській практиці;
- знати про роль та значення окремих країн і регіонів у міжнародній економіці, особливості розвитку інтеграційних процесів;
- уміти творчо аналізувати стан сучасної системи світового господарства та місце України в ній;
- визначити проблеми й тенденції розвитку міжнародних економічних відносин;
- використовувати одержані знання в умовах України та за кордоном, виходячи з цілей інтеграції нашої країни в сучасну систему світогосподарських зв'язків.

Теми програми дисципліни логічно взаємопов'язані і послідовно розглядають питання організації міжнародних економічних відносин, які необхідні опанувати бакалаврам.

Питання, які передбачені програмою, пов'язані із загальними положеннями організації наукової роботи у вищих навчальних закладах; освітньо-

кваліфікаційними характеристиками, освітньо-професійними програмами підготовки фахівців.

Дисципліна базується на базових знаннях з наступних курсів: економічна теорія, економіка підприємства, основи менеджменту, фінанси. У зв'язку з цим вивчення дисципліни «Міжнародні економічні відносини» є актуальним для придбання необхідних знань і навичок в сучасних умовах господарювання. Вона тісно пов'язана з такими професійно-орієнтованими дисциплінами як «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» і «Міжнародна торгівля».

Методичні вказівки спрямовані на допомогу студентам факультету менеджменту та маркетингу напрямку підготовки 6.030601 «Менеджмент» за спеціальностями: «Менеджмент організацій», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності», «Менеджмент інноваційної діяльності», в засвоєнні необхідних теоретичних знань з дисципліни, а також на формування студентами власного світогляду щодо процесів, які відбуваються щоденно у цій важливій сфері людського буття, а також обумовлює підвищення фахових знань.

І. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

<i>Назви розділів, тем</i>	Розподіл за видами занять			
	<i>Всього</i>	<i>Лекції</i>	<i>Практичні заняття (контрольні роботи)</i>	<i>СРС</i>
Тема 1. Світове господарство та особливості його розвитку	15	4	4	7
Тема 2. Структура світової економіки	15	4	4	7
Тема 3. Еволюція міжнародних економічних відносин	9	2	2	5
Тема 4. Міжнародна економічна інтеграція	14	4	4	6
Тема 5. Торгівля товарами та послугами у міжнародних економічних відносинах	15	4	4	7
Тема 6. Міжнародні валютно-фінансові відносини	16	6	6	8
Тема 7. Міжнародна трудова міграція на світовому ринку праці	10	2	2	6
МКР	6	-	2	4
Підготовка до заліку (залік)	8	-	2	6
Всього	108	26	26	56

II. ТИПОВА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Світове господарство та особливості його розвитку

Міжнародні економічні відносини (МЕВ) як економічна категорія. Сутність МЕВ, їх значення, Форми та передумови розвитку МЕВ. Роль факторів виробництва у формуванні МЕВ. Класифікація факторів виробництва. Основні фактори, що стимулюють розвиток МЕВ. Міжнародний поділ праці як об'єктивна основа розвитку світового господарства. Міжнародна спеціалізація та кооперація виробництва. Показники економічного розвитку: система національних рахунків.

Тема 2. Структура світової економіки

Світове господарство (СГ): сутність, елементи і суб'єкти, фактори розвитку. Типологізація країн - суб'єктів світового господарства. Регіональний принцип групування і головні регіональні групи країн світу. Місце окремих угруповань країн у СГ і МЕВ. Провідне значення економічно розвинених країн. Соціально-економічні моделі розвинених країн. Особливості постіндустріальної економіки в розвинутих країнах. Країни, що розвиваються: поняття, загальні ознаки та місце у світовій економіці. Типологія країн, що розвиваються. Відмінності між розвиненими і країнами, що розвиваються. Нові індустріальні країни: поняття, передумови розвитку та регіональні особливості. Країни з перехідною економікою: вихідні умови формування, моделі розвитку. «Шокова терапія».

Тема 3. Еволюція міжнародних економічних відносин

Доколоніальний період розвитку МЕВ. Міжнародні торговельні зв'язки стародавнього світу. Міжнародні економічні відносини епохи Середньовіччя. Зовнішньоторговельні відносини при феодалізмі. Зовнішньоекономічні зв'язки країн Сходу. Колоніальний період формування МЕВ. Епоха Великих географічних відкриттів та їх вплив на розвиток МЕВ. МЕВ в умовах становлення індустріальної цивілізації. Зовнішня торгівля періоду первісного нагромадження капіталу. МЕВ капіталізму вільної конкуренції та монополістичного капіталізму.

Новий (неоколоніальний) період розвитку всесвітніх економічних зв'язків. Світогосподарські зв'язки в найновіший період.

Тема 4. Міжнародна економічна інтеграція

Сутність, цілі і значення міжнародної економічної інтеграції (МЕІ), основні ознаки. Передумови і фактори розвитку МЕІ як якісно нового рівня МЄВ. Головні учасники й організатори процесу МЕІ, його сучасні особливості. Форми МЕІ. Економічні ефекти інтеграції. Регіональний характер МЕІ як її особливість. Регіональні інтеграційні об'єднання економічно розвинених країн. Об'єктивні передумови, політичні й економічні цілі, основні етапи розвитку західно-європейської економічної інтеграції. Європейські інтеграційні процеси. США у світових інтеграційних процесах. Економічна інтеграція в Латинській Америці. Особливості регіональної інтеграції країн Азії. Основні економічні угруповання країн Африки. Інтеграційні процеси в економіці країн, що розвиваються.

Тема 5. Торгівля товарами та послугами у міжнародних економічних відносинах

Зростання ролі міжнародної торгівлі (МТ) на сучасному етапі. Міжнародна торгівля як форма МЄВ. Особливості розвитку МТ. Регіональна структура (географічний розподіл) МТ. Структура світового товарообігу. Види і показники МТ. Державне регулювання МТ. Тарифні інструменти регулювання МТ. Поняття «мито» та його види. Експортний та імпорتنний тарифи. Нетарифні методи регулювання МТ: кількісні (ембарго, квотування, ліцензування, «добровільне» обмеження експорту), приховані (технічні бар'єри, внутрішні податки та збори, державні закупівлі, вимоги до вмісту місцевих компонентів), фінансові (субсидії, експортне кредитування, демпінг) та правові (режим найбільшого сприяння та національний режим).

Тема 6. Міжнародні валютно-фінансові відносини

Поняття міжнародних валютно-фінансових відносин (МВФВ) та передумови їх розвитку. Національні, міжнародні і світова валютні системи, їх сутність, елементи. Еволюція міжнародних валютно-фінансової системи (МВФС). Паризька валютна система: передумови розвитку, основні положення, принципи функціонування та регіональні особливості. Генуезька валютна система: передумови розвитку, основні положення, генуезька конференція та її основні результати, принципи функціонування та регіональні особливості. Бреттон-Вудська валютна система: передумови та принципи функціонування. Ямайська валютна система: принципи функціонування та роль у світовій економіці. Поняття валютного курсу та валютного котирування. Фактори впливу на формування валютного курсу. Валютні ринки: поняття, види, суб'єкти, основні принципи формування. Поняття валютних операцій та їх види.

Тема 7. Міжнародна трудова міграція на світовому ринку праці

Міграція населення і міграція робочої сили. Суть і чинники міжнародної міграції робочої сили. Види міжнародної міграції робочої сили. Види міжнародної міграції: кінцева, тимчасова, сезонна, маятникова, добровільна, примусова, робочих і спеціалістів. Наслідки міжнародної міграції для мігрантів, приймаючих країн та країн-донорів. Регулювання міжнародних міграційних процесів у країнах-експортерах та країнах-імпортерах робочої сили. Рівні регулювання міжнародної трудової міграції. Роль міжнародних організацій в регулюванні міграційних процесів. Формування і розвиток світових ринків робочої сили.

III. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Світове господарство та особливості його розвитку

Зміст

1. Зміст, форми і передумови міжнародних економічних відносин (МЕВ)
2. Міжнародний поділ праці: спеціалізація та кооперація виробництва
3. Показники економічного розвитку: система національних рахунків

Методичні поради до вивчення теми

Під час вивчення цієї теми насамперед необхідно з'ясувати сутність понять «світове господарство», «внутрішня економіка», «національна економіка», «міжнародна економіка». Доцільно розглянути передумови розвитку МЕВ. Важливо розглянути та усвідомити роль міжнародного поділу праці, сутність спеціалізації та кооперації виробництва, розкрити сутність різних видів міжнародного поділу праці. Необхідно розглянути методику системи національних рахунків, визначити їх роль у вивченні дисципліни.

Під час вивчення цієї теми необхідно засвоїти понятійний апарат міжнародних економічних відносин, оскільки цей матеріал слугує базою для розгляду наступних тем дисципліни.

Контрольні питання:

1. Розкрити сутність міжнародних економічних відносин та перелічити фактори, що впливають на їх розвиток.
2. Що таке світове господарство?
3. Розкрити сутність факторів виробництва і класифікувати їх.
4. Розкрити сутність міжнародного поділу праці та його роль у розвитку міжнародних економічних відносин.
5. Розкрити сутність та особливості розрахунку макроекономічних показників в системі національних рахунків.

Рекомендована та використана література: [1, 5, 7, 13].

Тема 2. Структура світової економіки

Зміст

1. Структура міжнародних економічних відносин.
2. Розвинені країни.
3. Країни, що розвиваються.
4. Країни з перехідною економікою

Методичні поради до вивчення теми:

Під час вивчення цієї теми насамперед необхідно з'ясувати роль економік деяких країн у світовому господарстві. Доцільно розглянути рейтинги, що показують рівень розвитку країн, їх ранжування за різними показниками. Слід дослідити роль розвинутих країн світу у розвитку міжнародних економічних відносин. Необхідно розглянути особливості розвитку країн, що розвиваються. Важливо розглянути тенденції розвитку країн із перехідною економікою, їх характерні риси. Слід чітко розрізняти галузеві особливості різних країн, їх первинний, вторинний та третинний сектори.

Контрольні питання:

1. Які показники визначають рівень економічного розвитку країни?
2. Охарактеризувати типи країн за рівнем соціально-економічного розвитку.
3. Охарактеризувати соціально-економічні моделі розвинених країн.
4. Які відмінності між розвиненими і країнами, що розвиваються?
5. Вказати стратегічні напрями та причини відсталості країн, що розвиваються.
6. Проаналізувати особливості розвитку нових індустріальних країн.
7. Охарактеризувати концепції та напрями системних реформ країн із перехідною економікою.

Рекомендована та використана література: [2, 5, 8, 14].

Тема 3. Еволюція міжнародних економічних відносин

Зміст

1. Особливості зовнішньоекономічних відносин держав стародавнього світу
2. Міжнародні економічні відносини епохи феодалізму
3. Колоніальний період формування міжнародних економічних відносин
4. Новий етап розвитку світогосподарських зв'язків
5. Міжнародні зв'язки у найновіший період

Методичні поради до вивчення теми

Під час вивчення цієї теми насамперед необхідно прослідкувати еволюцію міжнародних економічних відносин. Доцільно розглянути чинники, що впливали на формування міжнародних торговельних зв'язків стародавнього світу. Слід дослідити і усвідомити роль міжнародних економічних відносин епохи Середньовіччя, розкрити передумови, причини наслідки міжнародної торгівлі цього періоду. Необхідно прослідкувати як змінювалися економічні відносини між різними країнами в умовах великих географічних відкриттів. Важливо розглянути тенденції розвитку міжнародних економічних відносин на новому етапі, дослідити особливості розвитку міжнародних зв'язків у найновіший період.

Контрольні питання:

1. Висвітліть сутність міжнародних торговельних зв'язків держав стародавнього світу.
2. В чому особливість економічних відносин епохи феодалізму?
3. Охарактеризуйте сутність епохи Великих географічних відкриттів та їх вплив на розвиток міжнародних економічних відносин.
4. Вкажіть переваги і обмеження зовнішньої торгівлі періоду первісного нагромадження капіталу.
5. Висвітліть особливості нового періоду розвитку економічних зв'язків.
6. В чому особливість світогосподарських зв'язків в найновіший період?

Рекомендована та використана література: [1, 2, 4, 5, 11]

Тема 4. Міжнародна економічна інтеграція

Зміст

1. Сутність, цілі та передумови міжнародної економічної інтеграції
2. Форми міжнародної економічної інтеграції
3. Інтеграційні процеси в Західній Європі
4. Інтеграційні процеси в Північній Америці
5. Економічна інтеграція в Південній Америці та Азіатсько-Тихоокеанському регіоні

Методичні поради до вивчення теми

Під час вивчення цієї теми насамперед необхідно з'ясувати сутність та особливості міжнародної економічної інтеграції. Особливий наголос потрібно зробити на передумови та цілі інтеграції. Доцільно розглянути та навчитися розмежовувати різні форми економічної інтеграції. Важливо розглянути особливості економічної інтеграції в країнах Західної Європи (ЄС, ЄАВТ, ЄЕЗ). Особливу увагу слід приділити міжнародній економічній інтеграції в Північній Америці (НАФТА). Слід розкрити сутність та специфічні риси інтеграційних процесів в країнах Латинської Америки (КАРІКОМ, ЛАІ, МЕРКОСУР, Андський пакт) та Азіатсько-Тихоокеанського регіону (АСЕАН, АТЕС).

Контрольні питання:

1. У чому полягає сутність міжнародної економічної інтеграції?
2. Розкрийте сутність і головні передумови міжнародної економічної інтеграції.
3. Які переваги має країна від участі в процесі інтеграції?
4. Які негативні риси може мати процес інтеграції для різних країн?
5. Охарактеризуйте інтеграційні угруповання країн в різних регіонах світу.

Рекомендована та використана література: [2, 5, 8, 14].

Тема 5. Міжнародна торгівля

Зміст

1. Сутність, види та показники міжнародної торгівлі
2. Державне регулювання міжнародної торгівлі
  - 2.1. Тарифні методи регулювання міжнародної торгівлі
  - 2.2. Нетарифні методи регулювання міжнародної торгівлі
3. Правила Міжнародної торгової палати Incoterms 2000/2010

Методичні поради до вивчення теми

Під час вивчення цієї теми насамперед необхідно з'ясувати сутність міжнародної торгівлі як однієї із форм міжнародних економічних відносин. З цією метою слід дослідити поняття «внутрішній ринок», «національний ринок», «міжнародний ринок». Доцільно розглянути особливості державного регулювання міжнародної торгівлі на різних рівнях: односторонньому, двохсторонньому та багатосторонньому. Важливо розглянути сутність та методи тарифного та нетарифного регулювання. Особливу увагу слід приділити різним методам регулювання міжнародної торгівлі: кількісні, приховані, фінансові та правові. Доцільно розглянути відмінності між Incoterms 2000 та Incoterms 2010, як основного керівного положення міжнародної торгівлі.

Контрольні питання:

1. Що таке зовнішня та міжнародна торгівля? Яка різниця між ними?
2. Розкрийте сутність політики вільної торгівлі та протекціоністської торгівельної політики.
3. Яку роль відіграє мито у міжнародній торгівлі?
4. У чому полягають функції імпортного та експортного тарифів?
5. У чому полягає сутність нетарифних інструментів регулювання міжнародної торгівлі?
6. Яку роль виконують правила Incoterms 2010?

Рекомендована та використана література: [1, 2, 3, 5, 12, 13]

Тема 6. Міжнародна валютно-фінансова система

Зміст

1. Основні поняття та структура міжнародної валютно-фінансової системи.
2. Основні етапи еволюції міжнародної валютно-фінансової системи.
3. Валютний курс і фактори, що впливають на його формування.
4. Валютні ринки та валютні операції.

Методичні поради до вивчення теми

Під час вивчення цієї теми необхідно з'ясувати сутність та структуру міжнародної валютно-фінансової системи. Слід дослідити національні, міжнародні і світова валютні системи, їх сутність. Необхідним є дослідження еволюції міжнародної валютно-фінансової системи. Доцільно розглянути передумови розвитку, основні положення, принципи функціонування та регіональні особливості Паризької, Генуезької, Бреттон-Вудської та Ямайської валютних систем. Важливо розглянути поняття валютного курсу та валютного котирування, фактори впливу на формування валютного курсу. Особливу увагу слід приділити розгляду видів, суб'єктів, основних принципів формування валютних ринків.

Контрольні питання:

1. У чому полягає сутність міжнародних валютно-фінансових відносин та які передумови їх розвитку?
2. Вкажіть особливості Паризької, Генуезької, Бреттон-Вудської та Ямайської валютних систем.
3. Що таке валютний курс та які існують його види?
4. В чому полягає сутність валютного котирування?
5. Охарактеризуйте принципи та основні напрями розвитку валютних ринків.
6. Дайте визначення понять: угода «спот», форвардна та ф'ючерна угода, опціон, операція «своп».

Рекомендована та використана література: [3, 4, 5, 6, 13]

Тема 7. Міжнародна трудова міграція на світовому ринку праці

Зміст

1. Сутність, види і причини міжнародної міграції робочої сили
2. Наслідки міжнародної міграції для мігрантів, приймаючих країн та країн-донорів
3. Регулювання міжнародних міграційних процесів
4. Міжнародні регіони міграції

Методичні поради до вивчення теми

Під час вивчення цієї теми необхідно з'ясувати сутність та чинники міжнародної міграції робочої сили. Слід дослідити основні види міжнародної міграції: кінцева, тимчасова, сезонна, маятникова, добровільна, примусова. Особливу увагу слід приділити наслідкам міжнародної міграції для мігрантів, приймаючих країн та країн-донорів. Доцільно розглянути регулювання міжнародних міграційних процесів у країнах-експортерах та країнах-імпортерах робочої сили. Обов'язковим є визначення ролі міжнародних організацій в регулюванні міграційних процесів. Необхідним є дослідження розвитку світових ринків робочої сили.

Контрольні питання:

1. Що являє собою міжнародна міграція робочої сили, які існують її види?
2. Які основні причини існування міжнародної трудової міграції?
3. Вкажіть позитивні та негативні сторони від участі країн в процесах трудової міграції.
4. Як впливає міжнародна міграція робочої сили на державні фінанси?
5. Охарактеризуйте методи та рівні державного регулювання міграції робочої сили.
6. Поясніть регіональні особливості міжнародної трудової міграції.

Рекомендована та використана література: [3, 4, 5, 8, 13].

IV. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1.

Міжнародні економічні відносини у системі світового господарства

Зміст заняття:

1. Розкрити сутність поняття «міжнародні економічні відносини».
2. Охарактеризувати основні фактори, що стимулюють розвиток міжнародних економічних відносин.
3. Дослідити передумови розвитку міжнародних економічних відносин.
4. Охарактеризувати форми міжнародних економічних відносин.

Методичні поради до проведення заняття

Проведення заняття слід розпочати з розгляду сутності основних понять дисципліни - «світове господарство», «внутрішня економіка», «національна економіка», «міжнародна економіка». Важливим є формування у студентів розуміння сутності міжнародних економічних відносин як комплексного поняття. Готуючись до заняття, студенти повинні дослідити значення міжнародних економічних відносин для різних типів країн. Важливим є дослідження передумов розвитку міжнародних економічних відносин.

Література: [1, 5, 7, 13]

Практичне заняття 2.

Міжнародний поділ праці як об'єктивна основа міжнародних економічних відносин

Зміст заняття:

1. Пояснити поділ факторів виробництва та їх мобільність як передумову міжнародного поділу праці.
2. Охарактеризувати передумови та фактори розвитку міжнародного поділу праці.
3. Назвати основні напрямки розвитку міжнародної спеціалізації виробництва.
4. Розкрити сутність та види міжнародної виробничої кооперації.

5. Визначити основні етапи інтернаціоналізації розвитку господарського життя.
6. Визначити вплив глобалізації на національну економіку.

Методичні поради до проведення заняття

Проведення заняття слід розпочати з розгляду сутності понять «міжнародний поділ праці», «ресурси», «фактори виробництва». Важливим є формування у студентів розуміння міжнародного поділу праці як об'єктивної основи міжнародних економічних відносин. Готуючись до заняття, студенти повинні дослідити спеціалізацію обраних країн на певних видах товарів чи послуг. Обговорення цих питань має підвести аудиторію до дискусії щодо ролі та значення міжнародного поділу праці у розвитку суспільства і економіки України. Важливо акцентувати увагу на зростанні ролі глобалізації та транс націоналізації в сучасному суспільстві.

Література: [5, 7, 11, 13]

Практичне заняття 3.

Структура міжнародних економічних відносин. Роль та місце розвинутих країн в світовому господарстві

Зміст заняття:

1. Дослідити типологізацію країн - суб'єктів світового господарства.
2. Розглянути регіональний принцип групування і головні регіональні групи країн світу.
3. Місце окремих угруповань країн у світовому господарстві.
4. Загальна характеристика розвинутих країн світу.
5. Особливості виробничої та невиробничої сфер розвинутих країн.

Методичні поради до проведення заняття

Студенти мають оволодіти класифікацією країн світу за різними ознаками. Важливим є розгляд суті різних підходів до поділу країн на розвинуті, країни, що розвиваються та країни із перехідною економікою. Обов'язковим є розгляд регіональних особливостей розвитку розвинутих країн світу. Готуючись до заняття, студенти повинні дослідити тенденції розвитку країн групи G20, а на занятті – чітко висвітлити особливості економічної ситуації в даних країнах.

Література: [1, 2, 5, 9, 10].

Практичне заняття 4.

Особливості економіки країн, що розвиваються та країн із перехідною економікою

Зміст заняття:

1. Розглянути загальні ознаки та місце у світовій економіці країн, що розвиваються.
2. Розкрити сутність та орієнтири розвитку нових індустріальних країн.
3. Розкрити сутність вихідних умов та стратегічних напрямів розвитку країн із перехідною економікою.
4. Охарактеризувати моделі розвитку країн із перехідною економікою.

Методичні поради до проведення заняття:

Під час проведення практичного заняття рекомендується розглянути особливості країн, що розвиваються за допомогою порівняльного методу з метою виявлення особливостей розвитку країн даної групи. Слід дослідити специфіку нових індустріальних країн, їх історичне минуле та стратегічні напрями розвитку. Особливу увагу слід приділити країнам із перехідною економікою, виявити їх спільні та відмінні риси з іншими групами країн. Також слід розглянути стратегічні напрями розвитку країн із перехідною економікою. Необхідно

зрозуміти та засвоїти поняття «шокова терапія» та особливості країн, в яких вона відбулася.

Література: [2, 5, 8, 14]

Практичне заняття 5.

Еволюційні підходи до формування міжнародних економічних відносин

Зміст заняття:

1. Дослідити міжнародні торговельні відносини держав стародавнього світу.
2. Описати міжнародні економічні відносини епохи Середньовіччя.
3. Охарактеризувати доколоніальний період розвитку міжнародної торгівлі.
4. Дослідити епоху Великих географічних відкриттів та їх вплив на розвиток міжнародних економічних відносин.
5. Охарактеризувати зовнішню торгівлю періоду первісного нагромадження капіталу.
6. Дослідити новий (неоколоніальний) період розвитку всесвітніх економічних зв'язків.
7. Описати світогосподарські зв'язки в найновіший період.

Методичні поради до проведення заняття:

Проведення заняття слід розпочати з розгляду особливостей міжнародних торговельних зв'язків стародавнього світу. Потім рекомендується розглянути різновиди міжнародних відносин Середньовіччя. У рамках заняття слід дослідити сутність доколоніального періоду розвитку світогосподарських зв'язків, а також особливості здійснення та вплив на міжнародні економічні зв'язки Великих географічних відкриттів. Особливої уваги заслуговує дослідження зовнішньої торгівлі та інших форм міжнародних економічних відносин в період первісного нагромадження капіталу. В межах заняття бажано зробити порівняльну характеристику неколоніального та найновішого періоду розвитку світової економіки.

Література: [1, 2, 5, 11].

Практичне заняття 6.

Міжнародна економічна інтеграція

Зміст заняття:

1. Охарактеризувати сутність, цілі і значення міжнародної економічної інтеграції.
2. Охарактеризувати головних учасників й організаторів процесу економічної інтеграції, його сучасні особливості.
3. Проаналізувати передумови і фактори розвитку міжнародної економічної інтеграції.
4. Дослідити форми економічної інтеграції.
5. Проаналізувати економічні ефекти інтеграції.

Методичні поради до проведення заняття

Під час вивчення цієї теми особливий наголос бажано зробити на зростаючій ролі інтеграційних процесів в системі міжнародних економічних відносин. Особливої уваги заслуговує розгляд цілей здійснення інтеграції для різних типів країн. Рекомендується розглянути основних суб'єктів, основи процесу інтеграції.

У рамках розгляду цієї теми рекомендується розглянути фактори та передумови світових інтеграційних процесів. Обов'язковим є розгляд форм інтеграції, а також участь України у деяких інтеграційних угрупованнях. Бажано на прикладі конкретних інтеграційних об'єднань дослідити ефекти, які мають країни від процесів інтеграції.

Література: [2, 5, 8, 14].

Практичне заняття 7.

Регіональні аспекти інтеграційних процесів країн світу

Зміст заняття:

1. Проаналізувати регіональні інтеграційні об'єднання економічно розвинених країн.
2. Охарактеризувати Європейські інтеграційні процеси.
3. Проаналізувати інтеграційні процеси в Північній та Південній Америці.
4. Дослідити особливості регіональної інтеграції країн Азії.
5. Охарактеризувати основні економічні угруповання країн Африки.
6. Проаналізувати інтеграційні процеси в економіці країн, що розвиваються.

Методичні поради до проведення заняття:

Починаючи практичне заняття потрібно закріпити теоретичні знання щодо міжнародної економічної інтеграції та розглянути практичні ситуації здійснення економічної інтеграції. Слід розглянути об'єктивні передумови, політичні й економічні цілі, основні етапи розвитку західноєвропейської економічної інтеграції. Важливим є розгляд США у світових інтеграційних процесах. Слід чітко усвідомити особливості регіональної інтеграції країн Азії. Слід обов'язково дослідити основні економічні угруповання країн Африки. Особливий наголос слід зробити на інтеграційних процесах в країнах із перехідною економікою, до який відноситься і Україна.

Література: [2, 3, 5, 8, 12].

Практичне заняття 8.

Міжнародна торгівля як провідна форма міжнародних економічних відносин

Зміст заняття:

1. Обґрунтувати зростання ролі міжнародної торгівлі на сучасному етапі розвитку суспільства.
2. Порівняти основні теорії міжнародної торгівлі.
3. Надати загальну характеристику факторам зростання міжнародного товарообігу.
4. Проаналізувати регіональну структуру (географічний розподіл) міжнародної торгівлі.
5. Охарактеризувати структуру світового товарообігу.
6. Система показників розвитку міжнародної торгівлі.

Методичні поради до проведення заняття:

Розпочинаючи практичне заняття, потрібно розглянути сутність міжнародної торгівлі як найбільш вагомої, і в той же час найдавнішої, форми прояву міжнародних економічних відносин. Слід розглянути основні теорії міжнародної торгівлі, виявити схожі та відмінні риси цих теорій. Важливим є розгляд факторів, котрі спричиняють активізацію торгівельних відносин між країнами. Студентам слід проаналізувати регіональну структуру експорту та імпорту, а також товарну структуру міжнародної торгівлі. Слід обов'язково дослідити систему показників розвитку торгівлі, здобути практичні навички розв'язку задач. Бажаним є аналіз товарної та географічної структури міжнародної торгівлі України.

Література: [1, 2, 3, 5, 12, 13]

Практичне заняття 9.

Регулювання міжнародної торгівлі

Зміст заняття:

1. Охарактеризувати сутність і особливості тарифних методів державного регулювання зовнішньоторговельних відносин.
2. Охарактеризувати сутність і особливості нетарифних методів державного регулювання зовнішньоторговельних відносин.
3. Визначити види зовнішньоторговельної політики.
4. Проаналізувати діяльність міжнародних організацій, що регулюють міжнародну торгівлю.

Методичні поради до проведення заняття:

У рамках розгляду даної теми студентам слід дослідити сутність, механізми та різновиди державного регулювання міжнародної торгівлі. Бажано реалізувати порівняльний аналіз державного регулювання зовнішньоторгівельних відносин розвинутих країн, країн, що розвиваються та країн із перехідною економікою.

Слід розглянути також технічні особливості реалізації політики протекціонізму та ліберальної торгівельної політики. Слід розглянути такі методи державного регулювання міжнародної торгівлі як ембарго, демпінг, ліцензування, квотування, субсидування, державні закупівлі, добровільне обмеження експорту. Цікавим для студентів може бути досвід використання різних інструментів державного регулювання міжнародної торгівлі України в періоди рецесії та зростання.

Література: [1, 2, 3, 5, 12, 13].

Практичне заняття 10.

Міжнародні валютно-фінансові відносини

Зміст заняття:

1. Дослідити сутність, елементи та закономірності функціонування світової валютно-фінансової системи.
2. Дослідити передумови розвитку міжнародних валютно-фінансових відносин.
3. Проаналізувати функції валютної системи, рівні функціонування та їх взаємодія.
4. Охарактеризувати валютний курс та фактори його формування.
5. Охарактеризувати режими валютних курсів.
6. Дослідити поняття «конвертованості валюти».
7. Розрахувати крос-курс.
8. Проаналізувати світовий валютний ринок.

Методичні поради до проведення заняття:

У рамках розгляду даної теми студентам слід дослідити сутність, механізми та закономірності функціонування міжнародної валютно-фінансової системи. Особливої уваги потребує розгляд функцій валютної системи та рівнів її функціонування. Цікавим досвідом для студентів може стати вивчення досвіду України та зарубіжних країн у сфері проведення валютно-фінансової політики.

Студентам слід підготувати інформацію про практику регулювання валютного курсу в різних країнах світу в умовах рецесії та економічного зростання. У рамках даної теми передбачено розрахунок крос-курсу.

Література: [3, 4, 5, 6, 13].

Практичне заняття 11.

Еволюція міжнародної валютно-фінансової системи

Зміст заняття:

1. Охарактеризувати Паризьку систему золотомонетного стандарту.
2. Охарактеризувати Генуезьку систему золотодев'язного стандарту.
3. Охарактеризувати Бреттон-Вудську валютну систему.
4. Охарактеризувати Кінгстонську (Ямайську) валютну систему.
5. Дослідити розвиток регіональних валютних угруповань.
6. Визначити особливості розвитку світової валютної системи на сучасному етапі.

Методичні поради до проведення заняття:

Важливим є формування у студентів розуміння структури валютної системи і основних етапів її розвитку. Готуючись до заняття, студенти повинні дослідити історію формування світової валютної системи, визначити основні чинники, що сприяли її розвитку.

Обговорення цих питань має підвести аудиторію до дискусії щодо ролі та значення валютної системи у розвитку суспільства і економіки України. Важливо зацентрувати увагу на основних сучасних тенденціях у розвитку світових валютних відносин, стримуючих факторах, проблемах і перспективах.

Література: [3, 4, 5, 6, 13].

Практичне заняття 12.

Міжнародна трудова міграція

Зміст заняття:

1. Охарактеризувати суть, причини та сучасні ознаки міжнародної трудової міграції.
2. Дослідити форми і головні напрями сучасних міграційних потоків.

3. Проаналізувати державне і міжнародне регулювання міграції робочої сили.
4. Проаналізувати вплив міграційних процесів на соціально-економічний розвиток країн світу.
5. Визначити проблеми міжнародної трудової міграції і ринку робочої сили в Україні.

Методичні поради до проведення заняття:

У рамках цього практичного заняття слід розглянути сутність міжнародної міграції робочої сили, дослідити основні форми міжнародної трудової міграції. Особливої уваги потребує аналіз державного регулювання міграційних потоків в країна-експортерах та країнах-імпортерах робочої сили.

Студентам обов'язково слід розглянути вплив трудових мігрантів на стан державних фінансів. Уваги заслуговує розгляд особливостей основних світових регіонів міграції та місце України серед них.

Література: [2, 6, 9, 10, 11].

Практичне заняття 13.

Проблема інтеграції України до системи світогосподарських зв'язків

Зміст заняття:

1. Визначити необхідність і значення інтеграції України до світового господарства.
2. Охарактеризувати національні економічні інтереси України у сфері міжнародних економічних відносин.
3. Дослідити передумови інтеграції: економічні, політико-правові, соціально-культурні, інфраструктурні.
4. Проаналізувати чинники виходу України на зовнішні ринки (позитивні, негативні). Досягнення експортно-імпоротної збалансованості.
5. Вказати регіональні пріоритети України.

Методичні поради до проведення заняття:

У рамках цього практичного заняття слід розглянути реалізацію конкурентних переваг України при інтеграції до світового господарства. Особливої уваги потребує трансформація структури зовнішньої торгівлі, досягнення експортно-імпоротної збалансованості, зменшення рівня бартерного обміну. Студентам обов'язково слід розглянути головні напрями розвитку міжнародних економічних відносин України: розвиток двосторонніх міжнародних відносин, розширення участі у європейському регіональному співробітництві, співробітництва в межах СНД, членства в міжнародних організаціях.

Література: [1, 2, 5, 7, 9, 14].

V. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів є обов'язковою для формування глибоких знань з дисципліни і набуття практичних навичок з оволодіння навиками використовувати статистичні матеріали, іншу інформацію, що ілюструє закономірності розвитку світогосподарських зв'язків, процес входження України до міжнародної економіки. Самостійна робота містить такі складові: вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичних занять з опрацюванням обов'язкових і додаткових наукових літературних джерел, виконання індивідуальних завдань.

V.1. Питання і завдання для самостійного опрацювання тем дисципліни

Тема 1. Світове господарство та особливості його розвитку

1. Охарактеризуйте основних суб'єктів міжнародних економічних відносин.
2. Дослідіть спеціалізацію розвинутих країн на високотехнологічних товарах.
3. Розрахуйте, використовуючи систему національних рахівництв, основні макроекономічні показники України.

Тема 2. Структура світової економіки

1. Поясніть соціально-економічний принцип систематизації країн світ.
2. Охарактеризуйте проблему ліквідації економічної відсталості і неокolonіальної залежності країн, що розвиваються.
3. Проаналізуйте сучасний розвиток нових індустріальних країн.
4. Проаналізуйте основні макроекономічні показники розвинутих країн.

Тема 3. Еволюція міжнародних економічних відносин

1. Охарактеризуйте типи зовнішньо-торгівельних відносин Стародавнього Риму та Греції.

2. Поясніть як природно-географічне середовище впливає на розвиток міжнародних економічних відносин.
3. Поясніть як змінились міжнародні економічні зв'язки у найновіший період з розпадом соціалістичної системи.

Тема 4. Міжнародна економічна інтеграція

1. Розкрийте зміст різних теоретичних поглядів на розвиток економічної інтеграції.
2. Розкрийте сутність критеріїв Світового банку для оцінки інтеграційного угруповання та відповідності його інтересам міжнародної економіки.
3. Які фактори сприяли появі ЕС (політичні та економічні передумови).
4. Особливості та ефективність регіонального співробітництва України.

Тема 5. Торгівля товарами та послугами у міжнародних економічних відносинах

1. Поясніть сутність стандартної моделі міжнародної торгівлі на базі теорії взаємного попиту.
2. Поясніть, що являє собою загальна міжнародна рівновага?
3. Як впливає економічний ріст на міжнародну торгівлю окремих країн.
4. Що спільного і яка різниця в діяльності з регулювання міжнародних торговельних відносин у таких міжнародних організаціях, як ГАТТ/СОТ, ЮНКТАД, МТЦ, ЮНКТАД/ГАТТ і МТП?

Тема 6. Міжнародні валютно-фінансові відносини

1. Проаналізуйте специфіку формування Європейської валютної системи, передумови її виникнення.
2. Охарактеризуйте міжнародні організації з регулювання валютно-кредитних відносин.
3. Дослідіть особливості становлення та функціонування національної валютної системи України.

4. Охарактеризуйте сучасну систему регулювання валютного ринку України.

Тема 7. Міжнародна трудова міграція на світовому ринку праці

1. Дослідіть взаємозалежність кількості іммігрантів в країну та зміну заробітної плати.
2. Проаналізуйте практику регулювання кількості трудових мігрантів на прикладі європейських країн.
3. Вкажіть проблеми, втрати та здобутки України від участі в процесі міжнародної міграції робочої сили.

V.2. Тестові завдання і задачі для самостійної перевірки знань

1. Міжнародна економічна інтеграція – це:

А) процес економічної взаємодії країн, що приводить до зближення господарських механізмів, що приймає форму міждержавних угод і регульований міждержавними органами

В) суспільно-територіальний поділ праці між країнами зі сталою концентрацією виробництва певної продукції

С) спеціалізація окремих країн на виробництві певних товарів та послуг і товарному обміні цими продуктами на світових ринках

Д) економічний процес об'єднання національних економік багатьох країн в єдиний світовий простір

2. Для країни-експортера робочої сили характерні такі позитивні риси:

А) сприяє зменшенню безробіття, зменшуються витрати на соціальні потреби населення

В) відтік кваліфікованої робочої сили веде до зниження технологічного потенціалу країни, її наукового та культурного рівня

С) скорочення чисельності населення, масовий відплив інтелектуальних кадрів

Д) економія витрат на освітню сферу

3. Вартість якого фактору виробництва виражається в ренті:

- A) капітал
- B) земля
- C) праця
- D) технології

4. Яку із країн Азії не відносять до групи країн, що розвиваються ?

- A) Малайзія
- B) Тайланд
- C) Оман
- D) Індія

5. Факторний дохід – це:

- A) різниця між переказами робочих-мігрантів, які рахуються резидентами, із даної країни і до неї
- B) ринкова вартість товарів та послуг, створених в географічних межах держави
- C) сума показників торгівельного балансу, чистого факторного доходу та чистих трансфертів
- D) чистий факторний дохід, що враховує перекази робочих-мігрантів, як резидентів, так і нерезидентів країни, в якій вони працюють

6. Індивідуальна квота - це:

- A) максимальний обсяг певної категорії товарів, які дозволено імпортувати з території країни протягом встановленого терміну, визначається у натуральних чи вартісних одиницях
- B) квота, яка встановлюється на товар з визначенням конкретної країни, куди товар може експортуватися, або з якої він може імпортуватися

С) дозвіл на введення або виведення того чи іншого товару протягом року без обмежень кількості угод

Д) квота, що вводиться державою для захисту вітчизняних товаровиробників, для регулювання попиту та пропозиції на внутрішньому ринку, а також як відповідь на дискримінаційну торговельну політику інших країн

7. Яка країна має централізовано керовану економіку?

А) Лаос

В) Португалія

С) Латвія

Д) Бразилія

8. Виділяють такі рівні регулювання міжнародної міграції робочої сили:

А) національний та регіональний

В) державний та приватний

С) національний, міжнародний та інтеграційний

Д) на рівні міністерств та міжнародних організацій

9. Оберіть варіант, котрий найбільш точно характеризує таку форму економічної інтеграції як економічний союз:

А) гармонізація внутрішньої та зовнішньої економічної політики, тобто проводиться єдина сільськогосподарська політика, погоджена з промисловою, енергетичною, транспортною, соціальною, науково-технічною політикою, створюються міждержавні органи

В) зона дії пільгового торгового режиму для країн-учасниць за рахунок усунення внутрішніх тарифів при їх збереженні в торгівлі з третіми країнами

С) угода декількох країн, яка передбачає усунення внутрішніх тарифів та встановлення спільного зовнішнього тарифу по відношенню до третіх країн

Д) повне усунення перешкод для переміщень не тільки товарів і послуг, але і капіталу з робочою силою між країнами-учасницями

10. В якому році засновано Європейську асоціацію вільної торгівлі?

- A) 2005
- B) 1898
- C) 1995
- D) 1960

11. Валютний режим – це:

- A) сукупність форм і методів, що використовуються при встановленні валютного курсу, тобто, режим встановлення курсу обміну валют
- B) заходи, що спрямовуються на обмеження експорту капіталу та стимулювання його припливу
- C) сукупність форм і методів організації грошових потоків як в іноземній валюті, так і в національній при проведенні зовнішньоекономічних операцій
- D) заходи, що спрямовуються на скорочення внутрішнього попиту та обмеження бюджетних витрат переважно на цивільні цілі, замороження цін і заробітної плати

12. Система національних рахунків – це:

- A) облікові символи, які використовується для запису і узагальнення збільшення або зменшення певного виду доходів, витрат, активів, зобов'язання та власного капіталу країни
- B) сукупність міжнародно визнаних правил обліку міжнародної діяльності, в яких відображаються всі необхідні макроекономічні зв'язки, включаючи взаємодію національної та міжнародної економіки
- C) взаємозв'язок між бухгалтерськими рахунками внаслідок відображення на них господарських операцій
- D) спосіб узагальнення за економічно однорідними групами і поточного обліку результатів діяльності підприємств в певній країні

13. Провести порівняльний аналіз економічного розвитку Франції і Великобританії за період 2000-2010 рр., використовуючи періодичну і навчальну літературу.

14. Використовуючи методику розрахунку показників системи національних рахунків, знайти чистий факторний дохід і валовий національний дохід, якщо відомо:

<i>Дано</i> (млн.дол.):		<i>Знайти:</i>
Абсорбція	54	Чистий факторний дохід - ?
Валовий національний продукт	342	Валовий національний дохід - ?
Чисті трансферти	15	
Торговий оборот	172	
Торгове сальдо	28	

15. Застосувавши формули основних показників міжнародної торгівлі, знайти відсутні дані:

<i>Показники</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>
Експорт		34,20	40,11	38,93	
Імпорт				4026	39,73
Торговий оборот	148,42	76,03			79,94
Торгове сальдо			-4,21		
ВВП			151,24		
Експортна квота	0,20	0,23		0,25	
Імпортна квота					0,26
Квота ТО	0,49				
Темп росту експорту					
Темп приросту експорту					

VI. ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

VI.1 Поточний контроль знань студентів

Поточний контроль знань студентів протягом вивчення дисципліни

включає:

- 1) відповіді на практичних заняттях;
- 2) модульну контрольну роботу;

Відповіді на практичних заняттях. Під час проведення практичних занять студенти відповідають на поставлені запитання викладача, виконують задачі та ситуаційні вправи.

Модульна контрольна робота. Метою модульної контрольної роботи є виявлення рівня засвоєних студентом знань. Мета модульної контрольної роботи – виявити рівень знань студентів за опрацьованими темами. Тривалість контрольної роботи становить одну академічну годину.

VI.2 Підсумковий контроль знань студентів

Семестрову атестацію студента проводять за результатами підсумкового значення рейтингу з дисципліни. Рейтингова оцінка (RD), семестрова атестація з якого передбачена у вигляді іспиту, формується як сума всіх рейтингових балів і складає 100 балів.

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що він отримує за:

- ✓ написання модульної контрольної роботи;
- ✓ експрес-контрольні роботи на практичних заняттях;
- ✓ відповіді на практичних заняттях;
- ✓ відповіді на заліку.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

1) Модульна контрольна робота:

- питання розкриті повністю, вдало приведені приклади – 20 балів;
- питання розкриті повністю – 17 балів;
- питання розкриті стисло – 11-14 бали;
- відповіді короткі, допущено 1 - 2 помилки – 8-10 бали;
- відповіді неповні, розкрито не всі питання – 5-7 бали;

- робота не зарахована – 0 балів.

2) Експрес-контрольна робота на практичних заняттях (максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює 5 балів x 4 =20 балів):

- питання розкриті повністю – 4-5 балів;
- питання розкриті стисло – 3-4 бали;
- відповіді неповні, розкрито не всі питання – 3-2 бали;
- робота не зарахована – 0 балів.

3) Робота на практичних заняттях (максимальна кількість балів на всіх практичних заняттях дорівнює 5 балів x 4 =20 балів):

- активна участь у розв'язанні задач, вільне володіння матеріалом – 3-5 бали;
- обґрунтоване розкриття проблеми – 2 бал;
- відповідь неповна, розкрито не всі питання – 1 бал;
- пасивна робота – 0 балів.

4) Залік (передбачено 4 теоретичних питання, практичне завдання):

- повна відповідь на теоретичне питання – 5 балів;
- правильне вирішення практичного завдання – 20 балів

Штрафні та заохочувальні бали за:

- відсутність на практичному занятті без поважної причини –2 бали;
- участь в олімпіаді з дисципліни, розробка ситуаційних вправ, тестових завдань та задач з курсу, виконання завдань із удосконалення дидактичних матеріалів з дисципліни надається від 5 до 10 заохочувальних балів.
- присутність на лекції — 1 бал;
- присутність на практичному занятті — 1 бал;

Примітка: У разі відсутності студента на занятті з поважної причини зараховується 0 балів.

Розмір шкали рейтингу $R = 100$ балів.

Розмір стартової шкали $R_C = 60$ балів.

Розмір залікової шкали $R_z = 40$ бали.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$R_C = 20 + 20 + 20 + 40 = 100 \text{ балів} = \text{RD.}$$

Умови позитивної проміжної атестації

Для отримання “зараховано” з першої проміжної атестації (8 тиждень) студент повинен набрати не менше ніж 20 балів

Для отримання “зараховано” з другої проміжної атестації (14 тиждень) студент повинен набрати не менше ніж 40 балів.

Умови допуску до заліку: стартовий рейтинг не менше ніж 40 балів.

Критерії оцінювання на заліку: (виходячи з розміру шкали $R_3 = 40$ бали)

Критерії оцінювання:

37–40 балів – повні відповіді на теоретичні запитання і вірні відповіді на всі тестові запитання

30–36 балів – є неточності в відповідях на теоретичні питання або від 1 до 5 невірних відповідей на тестові завдання

10–29 балів – є помилки у відповідях на теоретичні питання і не повні відповіді на тестові завдання

0–9 – студент не володіє матеріалом.

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка **RD** переводиться згідно з таблицею:

Таблиця переведення рейтингової оцінки з навчальної дисципліни **RD**:

RD	Оцінка ECTS	Традиційна оцінка
95..100	A	зараховано
85..94	B	
75..84	C	
65..74	D	
60..64	E	
RD ≤ 60	Fx	незадовільно
r_c < 40 або не виконані інші умови допуску до заліку	F	не допущений

VII. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

Основна література

1. Авдокушин Е.Ф. Международные экономические отношения. – М.: ИКТЦ "Маркетинг", 2001.– 340 с.
2. Басовский Л.Е. Мировая экономика.– М.: ИНФРА-М, 2001.– 208 с.
3. Буглай В.Б., Ливенцев Н.Н., Международные экономические отношения. – М.: "Финансы и статистика", 2001. – 144 с.
4. Киреев А.П. Международная экономика. Ч.1.– М.: "Международные отношения", 2001.– 416 с.
5. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / В.В. Козик, Л.А. Ланкова, Б.Даниленко. - 7-е вид. - К. : Знання, 2008. - 406 с.
6. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: учебник/ Под ред.. Л.Н. Красавиной – М.: Финансы и статистика, 2003. – 608 с.
7. Международные экономические отношения: Учебник / Под ред. Н.Н.Ливенцева. – М.: МГИМО, 2005. – 648 с.
8. Мировая экономика. Учебное пособие / Под ред. Б.М.Маклярского. – М.: Международные отношения, 2004. – 424с.
9. Михайлушкин А.И., Шимко П.Д. Международная экономика. – СПб.: Питер, 2008. – 464 с.
10. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Боринець. - вид 5-те, переробл. і допов. - К. : Знання, 2008. - 582 с.
11. Мовсесян А.Г., Огнивцев С.Б. Мировая экономика. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 656с.
12. Новицький В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. – К.: КНЕУ, 2003. – 948.
13. Пугель Т.А., Линдерт П.Х. Международная экономика. Учебник / пер. англ. – М.: Изд-во «Дело и сервис», 2003. – 800с.

14. Роузфилд С. Сравнительная экономика стран мира: Культура, богатство и власть в XXI веке / пер. англ. – М.: МГИМО, РОССПЭП, 2004. – 432с.

15. Школа І.М. Міжнародні економічні відносини : підручник для студ. вищ. навч. закл. / М.Школа, В.М. Козменко, О.В. Бабінська ; Чернів. торг.-екон. ін-т Київ. над. торг,- екон. ун-ту. - вид 2-ге., переробл. і допов. - Чернівці : Книги-XXI, 2007. - 544 с.

16. Україна і світове господарство: взаємодія на межі століть / А.С.Філіпенко, В.С.Будкін, А.С. Гальчинський та ін.– К.: "Либідь", 2002.– 470 с.

Додаткова література

1. Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.Г., Макогон Ю.В. та ін. Міжнародна економіка: навчальний посібник.- Одеса: Астропринт, 1998.

2. Линдерт П. Экономика мирохозяйственных связей. Пер. с англ.(Общ. ред. и пред. О.В. Ивановой)- М.: Прогресе, 1992.

3. Лук'яненко Д.Г. Міжнародна економічна інтеграція: Монографія.-К: ВПОЛ, 1996.

4. Лук'яненко Д.Г., Мозговий О.М., Губський Б.В. Основи міжнародного інвестування: Навчальний посібник.- К.: КНЕУ, 1998.

5. Международные экономические отношения: Учебник, Под общ. Ред. В.Е.Рыбалкина. – 3е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000.

6. Международные валютно - кредитные и финансовые отношения. Учебник /Под ред. Красавиной А.Н. - М.: Финансы и статистика, 1994.

7. Менеджмент внешнеэкономической деятельности /Под ред. Кириченко А.А. - К.:1998.

8. Міжнародні економічні відносини: Сучасні міжнародні економічні відносини (А.С. Філіпенко, І.В. Бураковський, В.С. Будкін). - К: Либідь, 1994.

9. Мировая экономика. Экономика зарубежных стран: Учебник/ под ред. Колесова В.П., Осьмовой М.Н. – М.: Флинта: МПСИ, 2000.

10. Основы внешнеэкономических знаний. Отв. ред. И.П.Фаминский. –М.: “Международные отношения”, 1994.
11. Пахомов Ю.М., Лук'яненко Д.Г., Губський Б.В. Національні економіки у глобальному конкурентному середовищі. - К.: Україна, 1997.
12. Портер М. Международная конкуренция /Пер. с англ. - М.: Международные отношения - 1993.
13. Румянцев А.П., Румянцева Н.С. Міжнародна економіка: Короткий конспект лекцій. – К.: МАУП, 1999.
14. Сергеев В.П. Мировая экономика: Вопросы и ответы. – М.: Юриспруденция, 2000.
15. Семенов К.А. Международные экономические отношения: курс лекций. – М.: Гардарики, 1998.
16. Соколенко С.И. Глобальные рынки XXI столетия: Перспективы Украины. -К: Логос, 1998.
17. Тодаро М.П. Экономическое развитие: Учебник /Пер. с англ. под ред. С.М. Яковлева, Л.З. Зевина.- М.: Экономический факультет МГУ, ЮНИТИ, 1997.
18. Шевчук В.О. Міжнародна економіка: теорія і практика: підручник / В.О. Шевчук. - К. : Знання, 2008. - 663 с.
19. Філіпенко А.С., Вергун В.А., Бураківський І.В. та інші. Економіка зарубіжних країн. - Київ: Либідь, 1996.
20. Хасбулатов Р.И. Мировая экономика. - М.: Инсан, 1994.